

MEJNIK NOROSTI: MLADINSKI SOCIALNO-RAZISKOVALNI TABOR

HRASTOVEC 88

Letos je drugič zapovrstjo potekal mladinski delovni tabor v Hrastovcu. Ob hrastovškem gradu, zavodu za duševno in živčno bolne, je taborilo od 1. do 17. septembra 25 prostovoljcev iz Slovenije in iz tujine. Namen tabora je bil večplasten. Hoteli smo vnesti več življenja v sicer monotono življenje hrastovških oskrbovancev, spodbuditi med delavci zavoda razmišljanje ter pogovor o njihovem delu, problemih delovanja ustanove, opozoriti javnost na probleme psihiatrije nasploh in Hrastovca posebej. Nenazadnje pa je bil tabor za udeležence izjemna možnost za soočanje s problemi, ki jih v strokovnem kot tudi v eksistencialnem smislu pred nas postavlja tovrstna ustanova.

RAD BI TE IMEL V HRASTOVCU!

Če si nor, te pošljejo v Hrastovec. To je smetišče vse psihiatrije in slovenske družbe. Ljudi z družbenega obrobja, ki jih družba noče več imeti znotraj sebe, odloži daleč stran, da jih ni mogoče več videti in slišati zanje.

Kaj dela ljudi iz Hrastovca drugačne od nas? Tisto, kar je drugačno, je odločitev, da so ti ljudje drugačni. Da bi mestne ulice ostale čiste, so bili oddani v azil. Duševne bolezni nastajajo v družbi, družba pa jih hoče zdraviti v izoliranih duševnih bolnicah in zavodih.

V Hrastovcu je 710 ljudi. Vsak od njih ima svojo zgodbo. Mnoge so neposredno zvezane z nami. Ena od udeleženk tabora je našla skupno zgodbo:

"Danes sem ga prvič videla. V trenutku, ko sem ga zagledala, me je presunilo. Hotela sem ga vprašati za njegovo ime, pa me je bilo sram. Zaradi nekakšnega občutka krivde nisem hotela, da bi me prepoznal. Vprašala sem ga, če je bil na dopustu. Rekel je, da je bil pri mami. Šele čez nekaj časa sem ga vprašala, kako mu je ime. Bil je pravi. Včasih sva stanovala v isti stolpnici. Meni je bilo 8let, on pa je bil veliko starejši od mene. Pogosto sva se pogovarjala na stopniščih, dokler ni čez nekaj let izginil. Zdaj sem ga spet našla v Hrastovcu. Tu je že 17 let."

Kakšno je njegovo življenje v tej ustanovi? Sobo mora deliti s 45 drugimi oskrbovanci, osebja primanjkuje, bivalni pogoji so slabi. Prikrajsan je za svobodo in neodvisnost, njegova človeškost je omejena predvsem na zadovoljevanje bioloških potreb.

Kam bi s takšnimi ljudmi, če ne bi bilo Hrastovca? Delavci zavoda hočejo spremembo. Vendar tega ne morejo narediti sami. Potrebujejo sodelovanje vse družbe, ki bi jih sprejela medse.

Ni potrebno spreminjati duševnih bolnikov, ampak družbo.

Udeleženci mladinskega socialno-raziskovalnega tabora Hrastovec 88

USTANOVNI MANIFEST ODBORA ZA DRUŽBENO ZASCITO NOROSTI

Norost je vsesplošna civilizacijska dobrina, in vendar je potisnjena na družbeni rob. Psihijatrija je le ena izmed oblik zatiranja norosti. Dobro spravljeno jo najdemo tudi v drugih mrtvih rokavih družbe - v zaporih, podzemlju, vzgojnih in prevzgojnih ustanovah, v temnih kotičkih osebnosti in v edipalizirani podzavesti.

Smo proti vsem oblikam normalizacije, zapiranja, discipliniranja in kaznovanja norosti. Zaskrbljeni smo nad dejstvom, da se norost obravnava predvsem znotraj medicinskega modela. Zavzemamo se za mnogovrstnejšo in večdimenzionalno obravnavo norosti, ki vključuje antropološke, kulturne, sociološke in socialne vidike duševne bolezni.

Zaskrbljeni smo nad usodo duševnih bolnikov kot žrtev boja za prevlado razuma. Zato bomo opozarjali na nevzdržnost razmer v psihiatričnih ustanovah, na nepravilosti njihovega delovanja in na nezaščitenost njihovih varovancev. Smo za pravno enakost, korektnost in zaščitenost tistih, ki jih zagrabijo kolesje psihiatričnega stroja.

Sedanji ekonomski trenutek grozi, da bosta skrb za duševno prizadete in pomoč ljudem v duševni stiski močno okrnjeni. Bojimo se, da bodo prizadeti še bolj prizadeti in potisnjeni

.....

čez družbeni rob. Smo za temeljit razmislek o delu psihiatričnih služb in vseh ustanov, ki se s to problematiko ukvarjajo. Zavzemamo se za njihovo transformacijo v smislu večje decentraliziranosti, povezanosti s skupnostjo, fleksibilnosti delovanja, večjega vpliva javnosti, večje učinkovitosti in ustreznosti psihiatričnih intervencij.

Spodbujali bomo tiste tendence v polju psihiatrije, ki sledijo željam svojih uporabnikov ter so se pripravljene spopasti z reševanjem konkretnih življenjskih situacij, ne da bi pri tem nasedale igram moči, ki so v škodo njihovim strankam.

Zavzemamo se za objektivno poročanje javnosti o škodljivih učinkih psihofarmakoloških sredstev, hkrati pa smo proti preizkušanju le-teh na ljudeh.

Prizadevali si bomo, da se bo norost selila iz strogo odmerjenih, izoliranih zajetij na robu družbe v jedra družbenega govora.

Biti norec naj postane kompliment!

Člani odbora za družbeno

Hrastovec, 13. septembra 1988

zaščito norosti

.....

Naši nameni so se v veliki meri tudi uresničili. V času tabora smo izvedli večje število delavnic in prireditev (umetniškoizraznih kot tudi družabnih). Udeleženci tabora so veliko časa posvetili druženju z oskrbovanci. Nekaj dela je bilo usmerjenega v konkretno delo na oddelkih, v povezovanje z osebjem in v pogovor o njihovem delu ter delovanju ustanove. Organizirali smo tudi nekaj predavanj in koncert, na katerega je bila vabljena tudi javnost. S tem smo hoteli nadaljevati dialog z javnostjo o našem delu, o Hrastovcu, o izolaciji norosti... Zal zaradi slabega vremena nismo mogli izvesti manifestacije v Mariboru, s katero smo želeli javnost kar najbolj neposredno opozoriti na tabor, Hrastovec, psihiatrijo in na norost. Cetudi se nam je zdelo, da ima naša prisotnost ugodne učinke na oskrbovance, kot tudi na osebe in delovanje zavoda, pa se nismo mogli otresti občutka, da je ves naš trud le kaplja v ocean, da se izgublja v črni luknji, da je Hrastovec na nek način sod brez dna. Zaključek je bil, da se bodo stvari v Hrastovcu lahko spreminjale na bolje v veliko večji meri, če bo hkrati obstajala tudi neka kontinuirana akcija za to, da se spremeni družbeni odnos do norosti, duševne stiske in prizadetosti. Zato smo ustanovili odbor za družbeno zaščito norosti. Odbor si je zastavil takle program:

1. Razvijati teoretsko produkcijo (pisanje člankov o diskurzu psihiatrije skozi zgodovino s poudarkom na politiki psihiatrije kot totalne institucije; kritična analiza stigmatizacije normalno-nenormalno po sinhroni in diahroni liniji).
2. Organizirati okrogle mize, javne tribune, občne zборе, ki naj seznanjajo civilno javnost s konkretnim delovanjem slovenske psihiatrije.
3. Razvijati kulturno produkcijo (sodelovanje s pesniki, pisatelji, igralci, slikarji in skupaj z njimi iskati različne oblike človekove norosti).
4. Nadaljevati socialno-raziskovalni projekt v Zavodu za živčno in duševno prizadete Hrastovec-Trate (Hrastovec 87, 88); organizirati poletni mednarodni tabor in skrbeti za kontinuiteto delovanja skozi vse leto.
5. Spodbujati različne družbene inovacije, oblike samoorganiziranja varovancev in delavcev (stanovanjske skupine, zadruga znotraj psihiatrije, sindikat, skupine samopomoči ipd.).

Vito Flaker